

Fons Ernest Adler: tractament, contingut i difusió

Xavier Orri

TIC Serveis

Ernest Adler i Reizzner (Karlsbad - Bohèmia, 1906 - Lloret de Mar, 1996) fou un reconegut doctor especialista en odontologia, pioner en els estudis de medicina neurofocal, cineasta amateur i fill adoptiu de la vila de Lloret, que s'instal·là a Lloret de Mar l'any 1927. Tot i que hi va passar llargues estades a la nostra vila, no va ser fins després de la Guerra Civil que s'hi establí de manera definitiva. A partir dels anys quaranta va homologar els seus estudis i va obrir la seva clínica dental.

Joan Domènech i Moner, a la revista *Lloret Gaceta* (15/12/1996), defineix Ernest Adler com "es Dentista", i el descriu de la següent manera:

"Simpàtic i enigmàtic alhora. Solia tenir sempre bon humor, mostrava una gran humanitat i generositat, era molt sensible a la bellesa i a les coses naturals, tenia acudits genials, sentia inquietud per tot i era capaç de practicar les habilitats més inversemblants: domador de serps, submarinista, esquiador (si convenia, sobre pinassa, quan no hi havia neu), pintor, cineasta amateur dels primers que hi hagué i dels primers que va aconseguir fotografiar i filmar

dins de l'aigua del mar, criador i experimentador amb monos, etc. etc."¹

Fou a Lloret on desenvolupà la seva activitat professional fundant la Clínica Dental Doctor Adler el 1945, situada a la Rambla Romà Barnés. Com a dentista va destacar amb els seus estudis científics que van ser reconeguts a nivell internacional i va ser un dels màxims exponents de la medicina focal, on s'estableix una relació directa entre les dents, el sistema nerviós i diferents òrgans del cos.

A casa nostra també portà a terme dues de les seves principals aficions: la pesca submarina i el cinema. Pioner en la pesca submarina, va inventar-se una càmera per a poder filmar el fons del mar. De la seva afició al cinema destaquen els films: "Lobos de la Costa Brava" (Premi Nacional de Cine Amateur, 1948), "De isla en isla", "Caramba con las sirenas" i "Monas de la Costa Brava".

El Dr. Adler fou un personatge emblemàtic, al 1969 fou nomenat fill adoptiu de la vila de Lloret de Mar i des del 1996 les seves despulles descansen al cementiri de Lloret, al panteó modernista que va projectar l'arquitecte Antoni M. Gallissà i que, en extingir-se la família Casanovas-Terrats, adquirí l'Ajuntament de Lloret de Mar per donar sepultura als homes il·lustres de la vila.

¹ DOMÈNECH I MONER, Joan. *Lloret perd un fill adoptiu: Ernest Adler* dins *Lloret Gaceta*. Núm. 652. 1996. P. 31.

Casa Sonrisa, la residència lloretenca del Dr. Adler.

Procedència: SAMLM.

Retrat del doctor Ernest Adler a la seva clínica dental.
Procedència: SAMLM – Fons Adler. Autor: August Mas.

Pel·lícules filmades pel Dr. Adler amb les seves bobines.
Procedència: SAMLM.

El fons

La documentació es trobava al domicili familiar d'Ernest Adler, batejada per ell mateix com *Casa Sonrisa*; no obstant això, a la documentació del fons també consta el nom de *Finca Nautilus*, per referir-se al terreny que envolta la casa. En qualsevol cas, les dues denominacions s'utilitzen per a designar la casa del doctor Adler que està situada a la urbanització la Montgoda, a sobre de la cala des Frares.

En general, la documentació va arribar en bon estat de conservació, però fou necessària una primera neteja en sec que ens permetés eliminar la pols i la brutícia acumulada als diferents suports. No obstant això, els fongs, la humitat i la brutícia havien afectat alguns documents que, malauradament, mostraven signes evidents d'haver patit una fuga d'aigua.

El conjunt d'aquest fons abraça un període cronològic molt ampli, del 1925 fins el 1996. A partir d'aquesta data, també s'incorpora la documentació que va generar la seva vídua, Elisabeth Riedl. La major part de la documentació està redactada en alemany i castellà. El català, el francès i l'anglès tenen una presència força testimonial.

Al fons es poden establir dues grans temàtiques. D'una banda la documentació relacionada amb la seva activitat professional (l'odontologia i la medicina neurofocal), on destaca un ampli recull de premsa que conté publicacions

i articles escrits o vinculats directament amb la figura del doctor Adler.

D'altra banda, els documents que deixen constància de les seves grans aficions: la pesca submarina i el cinema. En aquesta darrera matèria cal destacar el fons audiovisual que està format per tres bobines de cinema de 16mm amb els següents films: *Lobos de la Costa Brava*, *Caramba con las sirenas!* i *Monas de la Costa Brava*. Però el seu fons audiovisual és més ampli perquè conté un total de 41 bobines inèdites de 9,5 mm i 2 bobines de 8 mm. Totes les pel·lícules han estat repassades, restaurades i s'han pogut visionar de forma manual, fotograma a fotograma, a través d'una lupa d'augment. A partir d'aquesta primera visualització s'ha pogut agrupar el material filmat en diferents temàtiques: fets i gent de Lloret, vistes de la costa, noies, mones, imatges submarines (realitzades amb una càmera subaquàtica que va dissenyar ell mateix), miscel·lània i reportatges de les Illes Canàries. Ben aviat s'iniciarà el procés de digitalització d'aquestes pel·lícules que ens permetrà visionar i descriure amb molt més detall cadascuna de les seqüències filmades pel Dr. Adler.

Pel que fa al fons sonor, s'han recuperat un total de 21 cassetes. La temàtica d'aquesta documentació és molt variada però hi predominen els discursos, les conferències i les entrevistes del doctor que foren enregistrades entre les dècades de 1970 i 1980. A través d'aquestes gravacions el Dr. Adler explica anècdotes quotidianes de la seva vida i de la seva trajectòria laboral, i també presenta els seus estudis, que són fonamentals per entendre la seva especialitat:

Alguns documents del fons Adler relatius a temes mèdics i marítims.
Procedència: SAMLM.

l'odontologia neurofocal i la teràpia natural. Totes aquestes cintes sonores han estat digitalitzades amb el maquinari de l'arxiu i també s'ha realitzat un procés de neteja i restauració del so. No obstant això, hi havia dues cintes magnetofòniques dels anys quaranta que van patir fortes oscil·lacions de temperatura i humitat. Aquestes nul·les condicions va comportar l'aparició de fongs i va afavorir la desmagnetització de les cintes i, per tant, no ha estat possible recuperar el so d'aquestes dues bobines.

En relació a les fotografies, cal destacar les imatges que estan relacionades amb la pràctica de la pesca submarina, les que estan vinculades a les mones (que el van acompanyar al llarg de la seva vida), i les que estan relacionades amb el món de l'odontologia.

Però el fons del doctor Ernest Adler no solament conté documentació en paper, en imatge o en pel·lícula, sinó que també incorpora una àmplia col·lecció de quadres que va pintar ell mateix. Tot i que, en general, totes les pintures es troben en bon estat de conservació, algunes van patir unes condicions climatològiques adverses i, en conseqüència, les teles presenten petites alteracions. La major part de les pintures són fetes a l'oli i tracten temes vinculats a la costa lloretenca. Aquesta col·lecció de quadres ha estat entregada a la unitat de Patrimoni Cultural de l'Ajuntament de Lloret de Mar, per tal que les conservi adequadament, les incorpori al patrimoni del municipi, i que en faci la difusió més adient.

El tractament del fons

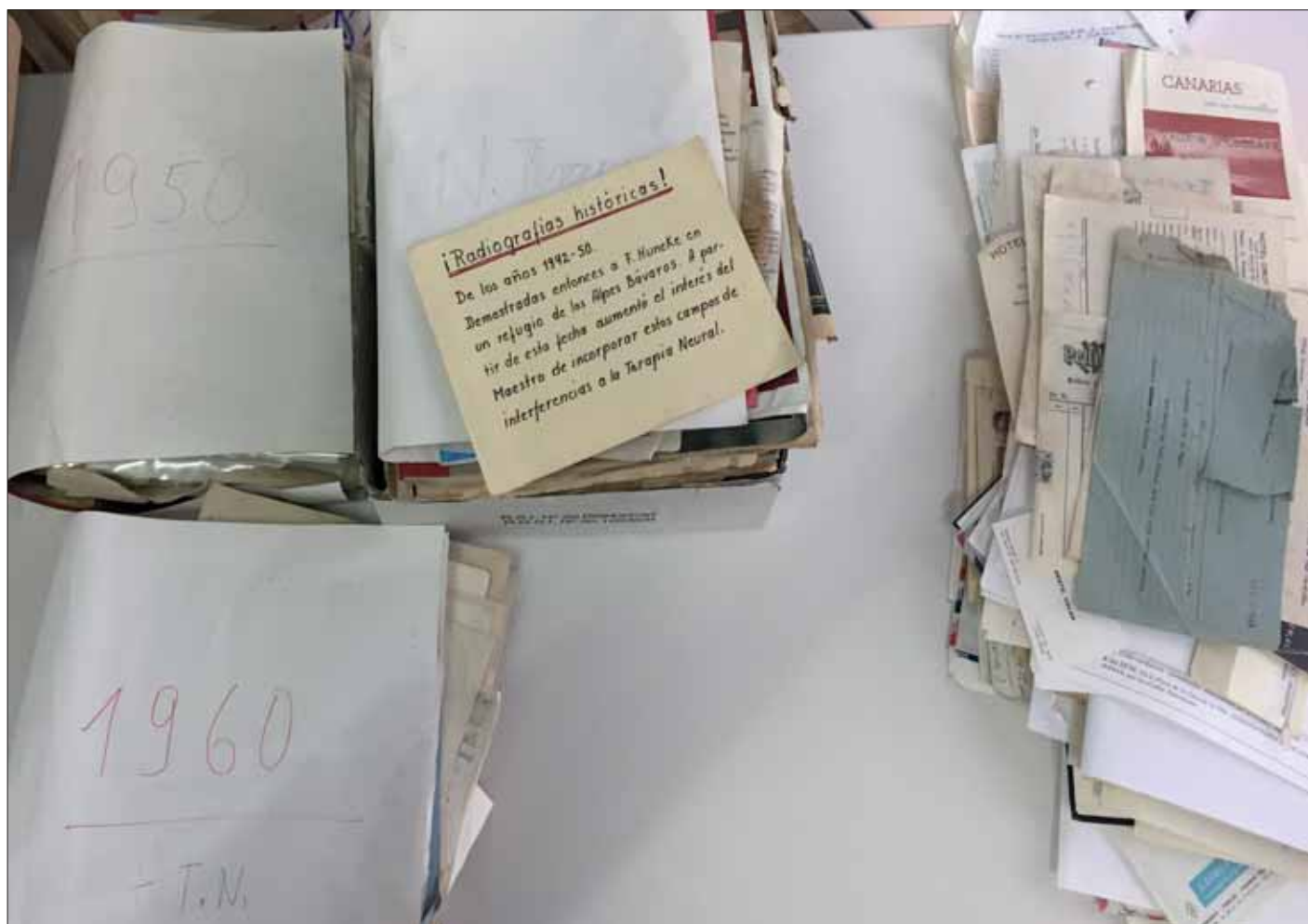
Anàlisi general i tasques de neteja

Per tal de traslladar la documentació a les dependències de l'arxiu municipal es van utilitzar unes cistelles de gran cabuda. El primer tractament va consistir en una neteja en sec que s'aplicà a tot el conjunt documental amb l'objectiu d'eliminar les restes de pols que s'havia acumulat en els diferents suports. També es va procedir a sostreure els elements plàstics i metàl·lics que podien perjudicar la conservació dels documents: clips, grapes, anelles, gomes elàstiques... Pel que fa a les fotografies, es van desmuntar els àlbums, es van treure totes les imatges de les fulles adhesives i es va retirar, amb cura, la cola que havia quedat impregnada a cadascuna de les fotos.

Atès que tota la documentació estava força barrejada, es va aprofitar aquesta primera fase per analitzar superficialment el contingut del fons i es va començar a identificar les principals seccions documentals que marcarien l'estructura del quadre de classificació.

Organització i estructura del Quadre de Classificació

En aquesta segona fase es va plantejar una anàlisi molt més detallada sobre l'estructura i el contingut del fons. Aquest estudi ens permetria, d'una banda, conèixer i respectar el

Imatge d'una part de la documentació en el moment del seu ingrés a l'arxiu.

Procedència: SAMLM.

Una mostra de les fotografies del fons d'Ernest Adler.
Procedència: SAMLML.

context inicial en que es van crear cadascun dels documents; i de l'altre, ens facilitaria l'agrupació i la classificació jeràrquica del fons documental. A través d'aquesta visió de conjunt es va elaborar un Quadre de Classificació que conté les següents seccions documentals:

100. Documentació personal i familiar. Inclou la correspondència privada, les targetes, les diverses felicitacions, els reconeixements, les anotacions manuscrites...
200. Gestió del patrimoni. Incorpora tota aquella documentació vinculada amb la "casa sonrisa" i amb el pis que tenia en propietat al carrer Sant Salvador.
300. Activitat professional. Hi consten els títols acadèmics, els articles mecanoscrits relacionats amb la odontologia i la medicina neurofocal, i la correspondència amb clients i col·legues de professió.
400. Gestió empresarial de la clínica dental. Es relacionen les agendes professionals, la comptabilitat, els contractes de lloguer dels immobles, i tot allò vinculat amb la contractació de personal.
500. Lleure. S'inclouen els guions manuscrits de les seves pel·lícules, els títols de les diverses filmacions que va realitzar, partitures musicals, els articles manuscrits sobre pesca submarina...
600. Material de difusió. Figuren cartells, làmines, opuscles, invitacions...
700. Biblioteca auxiliar. Es relacionen articles i publicacions de caire científic.
800. Imatge i so. S'inclouen reportatges fotogràfics d'activitats socials i familiars, i cintes de cassetes amb conferències, actes i discursos protagonitzats pel Dr. Ernest Adler.
900. Objectes. Es relacionen les plaques commemoratives i tots els quadres que va pintar el mateix doctor.

Descripció, instal·lació i conservació

La descripció detallada del fons s'ha fet a través d'una fitxa catalogràfica que estructura els àmbits i els camps d'informació segons els criteris assenyalats a l'ISAD (G) – Norma Internacional de Descripció d'Arxius-, i a la normativa catalana NODAC. A la fitxa descriptiva es fa constar l'àrea d'identificació, l'àrea de localització, l'àrea de contingut,

l'àrea de continent... Les diverses dades s'han introduït a l'aplicació GIDAM, que gestiona els diferents fons del Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar, a través del programa informàtic File Maker 13.0.

Finalment, els diferents suports documentals s'han instal·lat en els dipòsits i els contenidors més adequats. Al dipòsit d'audiovisuals, que disposa de baixa temperatura i humitat estable, s'hi ha guardat les fotografies, les pel·lícules i gravacions sonores. Al dipòsit estàndard, que compta amb armaris compactes, amb calaixos per a la conservació de cartells i que també està condicionat amb temperatura i humitat estable, s'hi ha col·locat tota la documentació en format paper. Tot plegat, ens permetrà assegurar la bona conservació d'aquest patrimoni documental.

La difusió del fons i el projecte "El llegat del Doctor Adler"

Però la feina d'aquest fons no s'acaba amb la presentació de l'inventari o del catàleg, sinó que és necessari planificar una estratègia que ens permeti divulgar la figura i l'obra del doctor Adler. Amb aquesta intenció s'ha començat a treballar en un projecte obert que s'ha estructurat en tres fases. La primera etapa inclou la organització del conjunt documental, la digitalització de les pel·lícules a alta resolució, i l'estudi i anàlisi de tot el contingut que conforma el fons del doctor Adler. A la segona fase es procurarà recollir el màxim d'informació possible sobre la figura del Dr. Adler, i és per això que es planificaran tot un seguit d'entrevistes amb persones que l'haguessin tractat de forma continuada. Però, en aquesta mateixa fase, també es proposarà un acte obert a la ciutadania, on tothom qui l'hagués tractat de forma puntual hi pugui explicar el seu record i la seva vivència. Finalment, en una tercera etapa es plantejarà la difusió de la figura i de l'obra del Dr. Adler, que es podria materialitzar a través de l'edició d'un estudi on s'analitzi la seva obra filmica, o mitjançant el muntatge d'una exposició que inclogui visites pedagògiques de les escoles, o per mitjà de diverses projeccions comentades de les seves pel·lícules.

Gestions creuades

La documentació d'aquest fons ha pogut arribar a les instal·lacions del Servei d'Arxiu Municipal gràcies a les gestions i tràmits realitzats per Isabel Salanova Fortmann, filla de Carola Fortmann, membre de la comunitat alemanya establerta a Lloret. A la primavera de 2018 Isabel Salanova inicià els contactes amb el senyor Jakob Balz, parella sentimental d'Elisabeth Riedl, que era vídua d'Ernest Adler des de 1996. L'amistat entre la col·laboradora del SAMLML, Isabel Salanova, i el senyor Jakob Balz, propiciaren que al setembre de 2018 la documentació ingressés finalment als dipòsits de l'arxiu municipal. Paral·lelament, el Cineclub Adler, amb el seu president Joan Moret al capdavant, també havien iniciat, cinc anys enrere, els contactes amb Elisabeth Riedl, vídua d'Ernest Adler, per tal d'aconseguir que el fons del doctor Adler quedés per a la vila de Lloret.

Així, doncs, aprofitem per agrair al Sr. Jakob Balz la generositat i la confiança que ha tingut amb aquest SAMLML; però també agraïm totes les gestions realitzades pels amics i col·laboradors d'aquest arxiu municipal. Moltes gràcies. ■